

1. [S]koro księga trzecia części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, obejmująca problematykę sądu polubownego, nie zawiera specjalnej regulacji dopuszczalności i terminów środków odwoławczych, to znajdują zastosowanie wprost odpowiednie przepisy księgi pierwszej, a wśród nich art. 392 k.p.c.

2. [P]ostanowienie sądu wojewódzkiego oddalające zażalenie na postanowienie sądu rejonowego w przedmiocie wyznaczenia arbitra i superarbitra nie może być uznane za postanowienie kończące postępowanie w sprawie; tę bowiem – z punktu widzenia postępowania przed sądem państwowym – zakończy dopiero orzeczenie kończące postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 715 k.p.c.), ewentualnie postanowienie odrzucające pozew ze względu na istnienie zapisu na sąd polubowny (art. 199 § 1 pkt 4 k.p.c.).

**Postanowienie Sądu Najwyższego
z dnia 22 stycznia 1997 r.
I CKN 48/96**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN H. Ciepła (przewodniczący)

SSN J. Gudowski (sprawozdawca)

SSN G. Bieniek

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 1997 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z wniosku (...) B.K. S.A. w P. przeciwko Zbigniewowi S. o wyznaczenie arbitra i superarbitra, na skutek kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z dnia 17 września 1996 r. sygn. akt [...]

postanowił odrzucić kasację.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 1996 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu – Sąd Gospodarczy oddalił wniosek (...) B.K. S.A. w P. o wyznaczenie arbitra i superarbitra sądu polubownego, albowiem podzielił stanowisko strony przeciwnej – Zbigniewa S., właściciela Przedsiębiorstwa Budowlanego „S. (...)” w K., sprowadzające się do tezy, że skoro łączący strony zapis na sąd polubowny utracił moc, to wyznaczanie arbitrów jest bezprzedmiotowe.

Zażalenia obu stron skierowane przeciwko temu postanowieniu zostały orzeczeniem Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu – Sądu Gospodarczego z dnia 17 września 1996 r. oddalone. W ocenie Sądu drugiej instancji zarówno ustalenie, że zapis na sąd polubowny utracił moc, jak i wniosek, że utrata mocy zapisu czyni wniosek o wyznaczenie arbitra i superarbitra bezzasadnym, są trafne. Zarazem Sąd potwierdził słuszność rozstrzygnięcia przez Sąd Rejonowy co do ponoszenia przez wnioskodawcę kosztów postępowania oraz ich wysokości.

Kasacja (...) B.K. S.A. w P., wytykająca naruszenie art. 365 i 366 k.p.c., jako mające istotny wpływ na wynik sprawy, podważa trafność orzeczenia Sądu Wojewódzkiego i zmierza do jego uchylecia w zaskarżonej części oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd najwyższy zważył, co następuje:

Na samym wstępie podlega rozważeniu kwestia dopuszczalności kasacji, która – wbrew zapatrywaniu skarżącego – wcale nie jest oczywista.

Otóż przede wszystkim należy przyjąć, że **skoro księga trzecia części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, obejmująca problematykę sądu polubownego, nie zawiera specjalnej regulacji dopuszczalności i terminów środków odwoławczych, to znajdują zastosowanie wprost odpowiednie przepisy księgi pierwszej, a wśród nich art. 392 k.p.c.** W związku z tym w rozpoznawanej sprawie aktualizuje się pytanie, czy postanowienie sądu rejonowego w przedmiocie wyznaczenia arbitra i superarbitra (art. 701 § 3 k.p.c.) jest – w rozumieniu wymienionego przepisu – postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie.

Jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 listopada 1996 r. I CKN 7/96 (OSNC 1997, z.3, poz. 31), użyte w art. 392 § 1 k.p.c. sformułowanie „postanowienie kończące postępowanie w sprawie” odpowiada kodeksowemu podziałowi postanowień na

postanowienia kończące i niekończące postępowanie w sprawie (por. np. art. 394 § 1 k.p.c.), przy czym określenie „w sprawie” świadczy wyraźnie o zamiarze ustawodawcy zwięzienia kręgu postanowień zaskarżalnych kasacją tylko do orzeczeń kończących postępowanie jako całość. Z tych przyczyn nie jest uzasadniona wykładnia zmierzająca do uznania za kończące postępowanie w sprawie także tych orzeczeń, które zamykają tylko jakiś fragment sprawy lub jej boczny nurt, rozstrzygają kwestię wypadkową lub też finalizują postępowanie pomocnicze albo czynności przygotowawcze; takiej wykładni nie można zaaprobować nawet wówczas, gdy postanowienie wydawane w kwestii ubocznej lub co do jakiejś wyodrębnionej części postępowania stanowi nieodzowny element (etap) poprzedzający rozstrzygnięcie – merytoryczne lub formalne – o całości sprawy przedstawionej przez strony pod osąd.

Stwierdzenia te prowadzą do wniosku, że **postanowienie sądu wojewódzkiego oddalające zażalenie na postanowienie sądu rejonowego w przedmiocie wyznaczenia arbitra i superarbitra nie może być uznane za postanowienie kończące postępowanie w sprawie; tę bowiem – z punktu widzenia postępowania przed sądem państwowym – zakończy dopiero orzeczenie kończące postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 715 k.p.c.), ewentualnie postanowienie odrzucające pozew ze względu na istnienie zapisu na sąd polubowny (art. 199 § 1 pkt 4 k.p.c.)**. Zresztą sam ustawodawca, dopuszczając zażalenie na postanowienia dotyczące wyznaczenia arbitra lub superarbitra w drodze wyraźnego, osobnego ustanowienia w art. 701 § 3 k.p.c., dał w sposób jednoznaczny do zrozumienia, że wymienionych postanowień nie kwalifikuje jako kończące postępowanie w sprawie i z tego względu podpadające pod ogólny przepis art. 394 § 1 *in principio* k.p.c.; jest jasne, że założenie przeciwne czyniło przyznanie zażalenia w drodze przepisu szczególnego zupełnie zbędnym.

Należy zarazem podkreślić, że bogata judykatura Sądu Najwyższego dotycząca dopuszczalności kasacji pod rządem kodeksu postępowania cywilnego z 1932 r., prezentująca bardziej liberalne stanowisko w omawianym zakresie, nie jest obecnie przydatna, głównie z tego względu, że art. 424 § 2 tego kodeksu przewidywał kasację od postanowień „kończących postępowanie”, gdy tymczasem art. 392 § 1 określa postanowienia zaskarżalne kasacją jako postanowienia „kończące postępowanie w sprawie”. Różnica – wynikająca z użycia dopełnienia „w sprawie” – jest, oczywiście, bardzo istotna, co obecnie, przy badaniu przesłanek dopuszczalności kasacji, nakazuje oceniać orzecznictwo z lat 1932 - 1952 z dużą ostrożnością; z tej właśnie przyczyny za pozbawioną waloru aktualności trzeba

uznać uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasadę prawną z dnia 28 maja 1938 r. (C.III. 2479/36 i C. III. 1301/36, Zb. Urz. 1939, nr 1, poz. 1), dopuszczającą skargę kasacyjną na postanowienie sądu drugiej instancji przewidziane w art. 485 § 1 dawnego k.p.c. (odpowiednik współczesnego art. 701 k.p.c.), jeżeli wartość przedmiotu sporu przed sądem polubownym ma przenosić kwotę limitującą w owym czasie dopuszczalność kasacji lub jeżeli przedmiot tego sporu nie podlega oszacowaniu na pieniądze.

W konsekwencji, stwierdziwszy, że na postanowienie sądu wojewódzkiego oddalające zażalenie na postanowienie sądu rejonowego w przedmiocie wyznaczenia arbitra i superarbitra kasacja nie przysługuje, Sąd Najwyższy orzekł – na podstawie art. 393⁸ § 1 k.p.c. – jak w sentencji.

Źródło: OSNC 1997 r., nr 8, poz. 107